

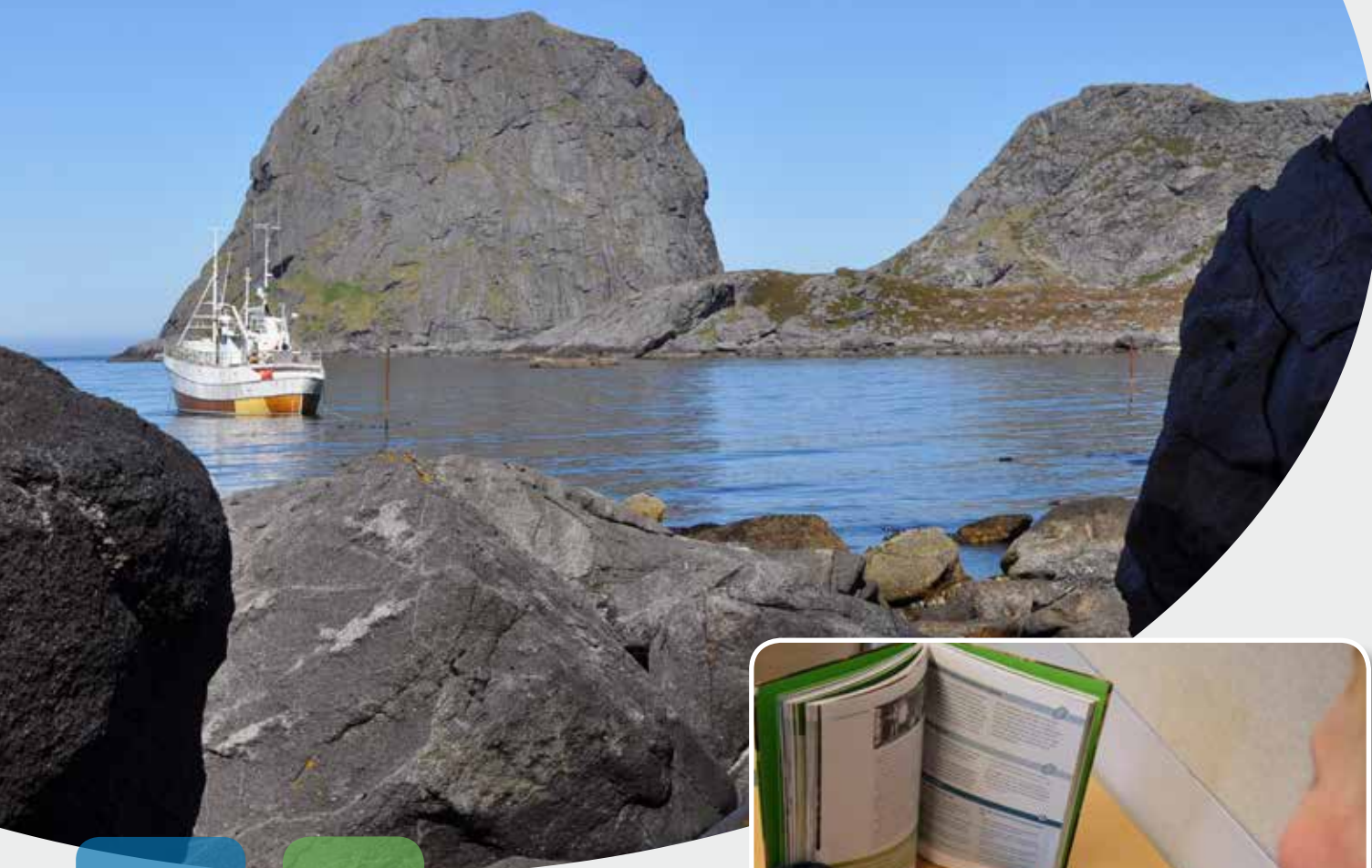

Miljønytt

1. Utgave - 2014 • Årgang 20.

En søppelfylling av dimensjoner.
Et verdenshav med menneskelige plastkreasjoner.
Plastproblematikken forsvinner ikke så lett.
En verdensarv som vitner om mitt og ditt uvett.
Skal vi riste på hode, snu oss og gå -
eller rydde og endre holdninger fra nå?
La oss bidra til fellesskapet med hjerte og hjerne.
Et håp om ren natur, tennes i det fjerne.

- “Søppelets opprinnelse”
- En vinn-vinn kampanje
- Kortreist forsommermat
- Prosjekt Clean Up Lofoten

Hvordan du bruke telefonen din, er
opp til deg - men hvordan du kaster en
ødelagt mobil, angår oss alle!

Våren er ryddetid

– både for privatpersoner og bedrifter

Det er vårstemning i sinnet, selv om iltre nordvestbygger med hagl og sludd minner oss om at vinteren ikke helt vil slippe grepet i skrivende stund. I korte trekk en vinter med lite snø her i Lofoten. En vinter der skøyter har vært like populært som ski.

Det få snøklattene som ligger igjen i lavlandet klarer ikke lenger å skjule plastposer, drikke- og yoghurtbegre m.m. som mer eller mindre bevisst eller ubevisst, har havnet i veigrøfta og på marka. Det er fullt mulig å skylde på stormen som raste over Lofoten 13.- 14. mars. Vi skal ikke fordele skyld, men heller se hva vi kan gjøre – ta et tak og rydde opp i nærmiljøet. Tiden er der nå, og mange har allerede tatt det grøvste.

Innbyggerforeninger, borettslag, skoler, privatpersoner og bedrifter – alle rydder nå på våren. Vi vil ha det fint her nord til sommerturistene kommer. Den årvisse vårryddingen blir gjerne et skipptak. Da er vi liksom ferdige med det til neste vår. Men burde vi ikke heller holde det litt pent hele tiden? Turistene er jo her hele året nå. Og så har det noe med helse og sunnhet å gjøre. Renovasjon ble "oppfunnet" fordi sykdom og plager gikk ut over helsa til folk.

Rundt enkelte forretningsgårder kan vi observere det samme avfallet ligge der i måned etter måned.

Hos de fleste av oss sitter det langt inne å ta opp andre sitt avfall og putte det i en avfallsboks. Det skjer helst kun den ene gangen i året det er dugnad.

Siden 2011 har vi i Lofoten hatt stor suksess med strandrydding. Privatpersoner har utvist stort engasjement. En god del av det marine avfallet stammer fra fiskeflåten og havbruksnæringen. Vi etterlyser et større engasjement/økonomisk bistand fra disse når strendene i Lofoten skal ryddes.

Systemet med pant på flasker fungerer godt. Hadde det vært en tilsvarende "gulrot" for å levere restavfall fra veigrøfta eller stranda hadde vi kanskje hatt det gullende reint. Dit er vi ikke kommet enda. Med en stadig økende befolkning på vår unike klode vil kanskje fremtidig ressursknapphet bidra til folksomme ryddeaksjoner både til lands og til vanns.

Einar Solvang
Daglig leder

Utgiver av LAS Miljønytt:

Lofoten Avfallsselskap IKS, Lekneskroken 3, postboks 99, 8376 Leknes
tlf 76 05 40 30 post@las-lofoten.no
www.facebook.com/las.lofoten www.las-lofoten.no

“Søppelets” opprinnelse

Siden tidenes morgen har vi hatt avfall, men ikke i samme omfang og type som i dag. I etterkrigstiden på 1950-60 tallet kom nye problemstillinger på banen. Vi fikk et forbrukersamfunn der folk byttet ut ting oftere enn før, og kastet dermed mye mer. Avfallet havnet i mange tilfeller på fyllinga, men mye ble også dumpet i skråninger, bekkefar, og ikke minst i fjæra. Privatbilismen gjorde at folk kom seg mer ut, og de la igjen mange små ting som tilsammen ble et problem (sneiper, blader, flasker etc.) (kilde:loop). Innpakningen av det som ble konsumert inne i bilen endte gjerne med nedrullet bilvindu og søppelet flagrende bak bilen og ut i grøfta. Og det var liksom “allment akseptert”!

Heldigvis har mye skjedd siden den gang. Først og fremst har søppel blitt avfall som kan nyttegjøres i materialgjennvinning eller til energi. Vi har fått gode innsamlingsløsninger over det ganske land. Som enkelt-mennesker har vi fått kunnskap om at mye av avfallet blir liggende i naturen svært lenge - uten å “brytes” ned slik et eple blir til jord. Plast vil egentlig aldri helt forsvinne - men det blir porøst, og blir til stadig mindre biter før det ender opp som mikroplast. I det marine miljø kan det forveksles med mat for dem som er nederst i næringskjeden - og så har vi blitt minnet på om at vi er på toppen av den samme stigen...

“Kastevaner” i 2014

I disse tider ryddes det langs veigrøfter og kystlinje i hele Europa. I forbindelse med dugnader tilbringes mange timer med sekk og hansker i disse vårdagene - men alt blir likevel ikke plukket opp. I veigrøfta finner vi drikkeflasker, drikkebokser, snusbokser, sjokoladepapir og gatekjøkkenemballasje - og det er slett ikke vanskelig å se sammenhengen mellom bilferdsel og hva som konsumeres i bilen. Søppel burde heller bli tatt med hjem eller til nærmeste avfallsbøtte.

Bare gammel vane?

På nyåret ble LAS kontaktet av **Toyota Nordvik** - i regi av sin miljøsertifisering ønsket de å gjøre noe for miljøet lokalt - og spurte LAS om hvordan de kunne bidra. Resultatet ble en felles appell om ikke å kaste avfall i naturen. Samarbeidet ble til et fakturavedlegg som kundene får, en flyer som alle leiebilsjåfører av Europcar får, og et samarbeid med Lofoten Trafikkskole der målet er å bevisstgjøre fremtidens sjåfører.

En felles drøm

På bakgrunn av responsen på artikkel i Lofotposten og Lofot-tidende, samt tilbakemelding fra kunder hos Toyota Nordvik, kan det tyde dithen at flere Lofotinger har irritert seg over forsøplingen, og at tiltaket har fått en god mottagelse. Et godt eksempel på at vi SAMMEN holder Lofoten ren!

Sammen holder vi Lofoten ren!

Viktig om hageavfall

Hageavfallet er organisk avfall, men skal ikke i matavfallsdunken! I fjor ble dette et problem at mange abonnenter fylte opp dunken med plengrass, løvetann med mer.

Miljøstasjonen har eget mottak for hageavfall, og vi henstiller alle abonnenter til å levere der.

Store leveranser, dvs store traktorhengere og lastebillass, oppfordres til å levere i Haugen. Da er det fortsatt gratis.

Visste du at (1)...

Kjøper du et brukt klesplagg i stedet for et nytt hver måned, bidrar du til å spare utslipp av nesten 500 kilo CO₂ i løpet av et år.

(kilde: Fretex)

Visste du at (2)...

Dersom vi la alle brødene vi kaster i Norge på langs i en rekke, hadde de nådd fra Nordkapp til Cape Town.

(kilde: Loop)

Avfallsmottak i havner

Alle havner også småbåthavner langs kysten skal ha egnede mottaksordninger for avfall og lasterester for å hindre dumping og for å beskytte miljøet. Alle havneansvarlige er pliktige til å lage avfallsplaner.

For havner som hovedsaklig mottar avfall fra fritidsbåter, som for eksempel private brygger og småbåthavner, har kystkommunene fått ansvar for å utarbeide en felles avfallsplan.

I følge Miljødirektoratet er havnene forpliktet til å ha praktiske innretninger som gjør at brukerne kan levere kjemikalierester, bunnstoffrester, batterier, spillolje og lignende på stedet.

Bli med på Strandryddeuka

Ta kontakt med oss, så får du skjema for å registre funn, samt sekker. Utfylt skjema gir gratis levering av avfall.

Se mer på www.las-lofoten.no/aktuelt/strandrydding

Suenn Pedersen
LASTEBILTRANSPORT

“Innsats for andre”

Ved Leknes skole har de et valgfag som har fokus på “Innsats for andre”. Under ledelse av Børge Dagfinnrud ble dette utvidet til også å gjelde miljøet - og et engasjement for å gjøre landet vårt mindre giftig, i samarbeid med Elkjøp og LAS.

Klassen fikk først presentert litt teori rundt kommunikasjon, før de fikk utfordringen å tenke på elektriske gjenstander som de var opptatt av, og hvordan de kunne passe inn i kampanjen.

Vi sier tusen takk for samarbeidet, og håper at elevene fant prosessen og samarbeidet lærerikt. 11 unge mennesker vil sannsynligvis alltid levere EE-avfallet på riktig sted.

En stor takk også til lærer Børge Dagfinnrud. Vi synes forøvrig det er kjempemotiverende og gøy å samarbeide med Lofotens fremtid, ungdommen!

Kortreist forsommermat

Har du **hvitløk** som har blitt liggende, og som har begynt å komme med grønne spirer?

Sett hvitløksfeddene i ei potte med jord, la skuddene bli lengre og kraftigere. Skuddene smaker mildere enn hvitløken, og er god i alle slags retter hvor du vil ha løk-/hvitløkssmak. Hvitløksfeddene kan også settes ut i hagen når jord- og lufttemperatur er lagelig (mai – juni).

Rabarbra: Alle hager bør ha en rabarbra. Del fra en liten del av en rabarbraplante, og flytt den til din hage. Rabarbra liker jord med mye næring og vann. Bare stilken spises, og da helst i mai- begynnelsen av juni. Senere på sommeren er innholdet av oksalsyre for høyt, og stilken for grov. Høst dem nå på våren, og frys ned ferdig oppskjærte stilker til paier, syltetøy og suppe.

Brennesle: er ansett som ugress senere på sommeren, men nå på våren er skuddene proppfulle av jern, A- og C-vitaminer, og godt egnet til matauk. Plukk toppskuddene og lag f.eks deilig brenneslesuppe.

Skvalderkål: er noe av det verste ugrasset å få i hagen, det er nesten umulig å bli kvitt. Så gjør det beste ut av det hvis den har flyttet inn hos deg. Kan brukes til salat, supper, stuinger eller falafel. De nye, unge skuddene er de som smaker mest og best.

Ikke glem at det er tid for såing:

Direktesåing ute: gulrot, pastinakk, reddiker og salat. Innesåing, for å kunne tjuvstarte litt: kålrot, nepe, knutekål, grønnkål, brokkoli, blomkål, rødbeter og hodekål (disse plantes ut i første halvdel av juni, så snart de kalde nettene gir seg)

HJELP OSS Å GJØRE LANDET VÅRT MINDRE GIFTIG.

Miljøgifter finnes i mer enn du tror! Husk å sortere riktig.

En vinn-vinn kampanje

Først og fremst vinner natur og miljø fordi mindre EE-avfall/småelektronikk kommer på avveie. I løpet av kampanjeuken ble 1928,4 kg samlet inn hos LAS og Elkjøp, som sammen stod bak kampanjen. Dette avfallet blir sendt til miljøsanering.

For å utforme kampanjen fikk vi hjelp av skoleelever som hadde valgt "innsats for andre" som valgfag, til å utvikle ideer, finne tekster og ta bilder. Resultatet har du sett i mars/april i både Lofotposten, i Elkjøp-butikkene her i Lofoten og hos LAS. Denne kampanjen er en del av en nasjonal kampanje, lokaltilpasset sådann.

Derfor har vi invitert Lofotingene til å støtte opp om sin skolekrets, ved å dedikere vekten av avfallet dit. Det høyeste gjennomsnittet av vekten per elev ble vinneren. Det høyeste gjennomsnittet i Vågan, Vestvågøy og Flakstad/Moskenes gav 3 skoler kr 5000,- i gavekort fra Elkjøp.

Vinnerskolene ble:

Vikten skole - 7,9 kg pr elev (Flakstad/Moskenes)

Buksnes skole - 1,98 kg pr elev (Vestvågøy)

Svolvær skole - 0,90 kg pr elev (Vågan)

I tillegg trakk vi også 3 gavekort i samme områder fra de som hadde levert inn avfallet. Oversikt over disse vinnerene, står på web-siden til LAS.

Kampanjen ble også gjort i samarbeid med Lofotposten, som bidro med fotokonkurranse. Det ble ikke så veldig mange bidrag, men vinnerbildet overgikk juryens fantasi for alternativ bruk, med god margin! Vi takker for all deltagelse, både med fotobidrag og innlevering.

Brage Holmen ble vinneren, med dette kreative bidraget, med teksten "hvordan du bruker en elektrisk tannbørste er opp til deg. Hvordan du kaster en ødelagt tannbørste, angår oss alle."

ELKJØP

Lofotposten

www.las-lofoten.no

Prosjekt: Clean up Lofoten!

Ingen vil ha det! Noen irriterer seg over det, flere fortsetter å gjøre det - vi snakker selvfølgelig om forsøpling, til lands - til vanns og i lufta med. Men nå er det nok. Dette problemet er så stort, at det må til et fellesskapsløft for å snu holdninger og endre adferd. LAS inviterer derfor alle til å delta.

Vi låner og vrir litt på Kennedy's kjente utsagn og får "Ikke spør hva andre kan gjøre for å få en ren natur, men hva du kan bidra med for å ta vare på naturen"

Det handler i stor grad om holdninger. Selv om vær og vind blåser noe avfall utover, er det meste av avfall på avveie kastet ut, "mistet" eller brent på bål. Det gir et stort forbedringspotensiale.

Miljøavdelingene ved eierkommunene til LAS er også en del av dette arbeidet. P.t. er man i tidlig "brainstroming" fase, men har også blitt konkretisert i form av enkle skilt med appell om å ta med avfallet til nærmeste søppeldunk, hvis man er på tur i Moskenes. Vi kjenner også til at enkelte kommuner har rykket ut og kommet med reaksjoner mot søppelbål.

Destinasjon Lofoten samler reiselivet her i kommunen, og alle medlemmene vil få en oppfordring til å bidra. Reiselivsbransjen og matprodusenter er kanskje de næringene som er mest avhengig av å ha en ren natur.

Vi forsøker blant annet å få en oversikt over hvor det er containere langs veiene som turister kan bruke, samt at alle tar et større kollektivt ansvar for å rydde og begrense spredningen.

Ønsker du å delta gjennom din arbeidsplass? Ta kontakt med oss.

Forsøpling i Lofoten kommer fra følgende områder:

- 1) Dumping av avfall, i grustak, i fjæra, på havet og på øde veier.*
- 2) Forsøpling fra fjern og nær - gjerne fra bilvinduet, langs fortauet og avfall som kommer med havstrømmene.*
- 3) Åpen brenning av søppel.*

Plast er plast, eller kanskje ikke.....

Plast finnes i mange forskjellige varianter; PET, PE-HD, PVC, PE-LD, PP, PS(EPS) med flere. Det er ikke alle varianter av disse som kan materialgjenvinnes. Det er kun enkelte typer. Drikkeflasker er f.eks. laget av en type kalt PET, som blant annet kan gjenvinnes som bl.a. fleecetøy (polyester), men PET brukes også i plastkompositter i båter og fly.

Derfor er det en enkel huskeregel; plastflaskene er EMBALLASJE - og KAN materialgjenvinnes. Fleecejakker og plastkompositter kan ikke materialgjenvinnes, og sorteres som restavfall. Potetgullposen er emballasje, mens stekespaden er restavfall, og slik fortsetter det...

Miljøstasjonene får masse feilsorteringer på akkurat dette punktet. Din gamle koffert er altså restavfall, ikke husholdningsplast.... Se www.las-lofoten.no - avfallstyper.

HUSKE REGEL:

Alt som går på strøm eller batteri, regnes som elektronikk eller EE-avfall.

Inkl. ledninger, lyspærer, lysstoffrør, juletrelys, gratulasjonskort med lyd, blinkesko, leker med lys og lyd etc. - Dette inneholder miljøgifter og skal leveres på miljøstasjonen.

**Sammen holder vi
Lofoten ren!**

Visste du at:

..om vi legger alle boksene som har blitt pantet i Norge de siste 10 år etter hverandre, fører det oss mer enn 9 ganger rundt ekvator...

..forbruket vårt av klær, tekstiler, sko og tilbehør er nesten doblet siden 1990...

Kilde: www.miljuskole.no

Følg oss på facebook og internett:

www.facebook.com/las.lofoten
www.las-lofoten.no